

Actualitat | | Actualitzat el 04/06/2020 a les 09:00

Tenir una economia rural viva és clau per contenir el canvi climàtic

Catalunya és dels indrets del món on les temperatures pugen més ràpidament i a la DO Pla de Bages els pitjors pronòstics vaticinen fins a 6 graus d'increment el 2100 | Els experts avisen que els efectes de la transformació climàtica van molt més enllà de si es podrà seguir elaborant vi i urgeixen a adaptar-s'hi

Vinyes a la finca d'Abadal, de la DO Pla de Bages | Abadal

Que el canvi climàtic és aquí ja fa temps que els experts ho adverteixen. Les evidències s'acumulen, però també cada cop se'n té més coneixement, i per tant més informació per actuar. **Un dels projectes d'investigació que està en marxa per part de la Generalitat és el Climavit21**, amb el qual es volen proporcionar dades objectives de l'evolució del clima i de les necessitats hídriques per adaptar la viticultura al canvi climàtic.

Tenir una agricultura activa i ben adaptada al nou escenari de més calor i menys pluja és necessari per mitigar els efectes del canvi climàtic.

Aquest projecte se centra en les denominacions d'origen (DO) Empordà i Pla de Bages, i d'aquest

darrer indret se n'han presentat dades aquest dimecres en una sessió virtual (*webinar*) **que ha organitzat l'Institut de Recerca i Tecnologies Alimentàries (IRTA)** i d'on n'ha sorgit una conclusió clara: **tenir una agricultura activa i ben adaptada al nou escenari de més calor i menys pluja és necessari per mitigar els efectes del canvi climàtic.**

Qui ha expressat més clarament aquesta conclusió és una veu experta que a priori poc se la relacionaria amb el sector vitivinícola, excepte quan hi ha un foc al bosc que arriba fins als camps de cultiu. Es tracta de Marc Castellnou, cap del Grup d'Actuacions Forestals (GRAF), que està especialitzat en l'extinció dels incendis. Ha recordat que l'agricultura s'acostuma a valorar només pel producte que posa en el mercat (el vi en el cas de la viticultura), però ha insistit en el fet que el seu paper va molt més enllà. **Un mosaic agrícola ben conservat genera seguretat en molts altres àmbits en uns temps en els quals cada cop s'afronten incendis forestals més grans.**

El cap del GRAF, Marc Castellnou, durant el webinar de l'IRTA

Ho ha exemplificat amb el gran incendi de la Jonquera del 2012, el qual ha avisat que **"hauria arribat fins a la Costa Brava si no s'hagués trobat el mosaic agrícola"**, en aquest amb molta presència de la vinya. Si no s'hagués evitat, hi hauria hagut conseqüències per al turisme. Ha relatat que a partir del 2017 s'ha fet un salt amb els grans incendis. En són exemples els de Portugal o Austràlia, o a Catalunya el de l'estiu passat a la Ribera d'Ebre. Ara fàcilment es poden cremar 100.000 o 200.000 hectàrees diàries. Segons Castellnou, **"no hi ha capacitat d'extinció d'aquests incendis"**, així que cal un cos de Bombers preparat, però **"no és un tema de recursos il·limitats; també es necessita un paisatge treballat per poder fer l'extinció"**.

És aquí on considera que no es pot oblidar que cal "una economia rural viva". Per a ell, **"sense aquesta estructura de paisatge no podrem aguantar el canvi climàtic"**, i reflexiona que un territori que no pot oferir la certesa que mantindrà aquest paisatge cotitza en la incertesa i això pot acabar revertint en la pèrdua d'inversions. Mirant cap al futur, Castellnou ha detallat que una de les zones que genera més preocupació és el Prepirineu, perquè és un paisatge més abandonat i amb boscos més vells. **"Podem veure-hi tranquil·lament incendis de centenars de milers d'hectàrees"**, ha vaticinat.

La vinya conviu amb el bosc

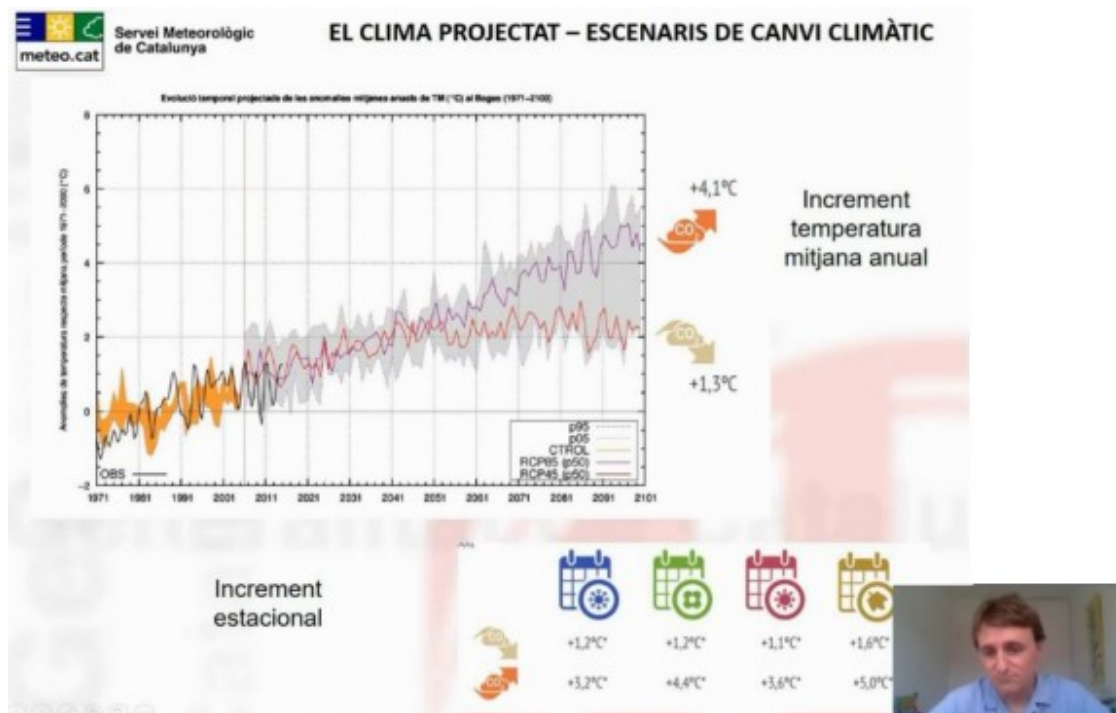
Aquesta interacció entre el paisatge agrícola i el forestal ha adquirit més importància encara a les darreres dècades, ja que el bosc ha avançat molt. Segons Josep Maria Espelta, que és investigador del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), gairebé una quarta part dels boscos de l'Estat espanyol s'han establert a partir de la segona meitat del segle XX. Aquesta proliferació de la massa forestal ha tingut efectes positius, perquè en el període 1987-2007 ha arribat a compensar el 9% de les emissions de carboni, o perquè **aquests indrets on conflueixen el bosc i els cultius es converteixen en "reservoris enormes de biodiversitat"**, ha concretat.

"Catalunya és un dels llocs del món que s'està escalfant a un ritme més accelerat, juntament amb els pols"

Ara bé, els arbres donen símptomes de produir fusta de menor densitat, això els fa més sensibles a l'empitjorament de les condicions climàtiques, i genera dubtes sobre el paper en els incendis forestals o sobre la disponibilitat dels recursos hídrics. Amb tot, preservar el mosaic agrícola en bones condicions per ajudar a extingir els focs és només una de les raons que donen els experts quan emplacen a no esperar per adaptar-se al canvi climàtic. El cap de l'Àrea de Climatologia del Servei Meteorològic de Catalunya (SMC), Marc Prohom, ha fet una afirmació en relació amb Catalunya que no convida a relaxar-se. **"Som un dels llocs del món que ens estem escalfant a un ritme més accelerat, juntament amb els pols"**, ha assegurat.

Més calor i menys pluja

En el cas de la DO Pla de Bages el projecte Climavit21 ha fet una exhaustiva tasca per veure què ha passat fins ara i fer projeccions. Prohom ha detallat que des del 1961 s'ha produït un increment d'1,6 °C de la temperatura mitjana anual, amb l'estiu com l'època de l'any que s'ha escalfat més. Pel que fa a la precipitació, s'ha produït un descens del 14% en aquest període, amb l'estiu i hivern com les estacions que presenten un descens més marcat, d'entre un 30% i un 25%. A més, s'ha registrat un increment de fenòmens extrems relacionats amb la calor i han disminuït els vinculats al fred, de manera que a Artés el 2018 es van registrar 28 dies menys de glaçada que no pas a mitjans del segle XX o a Sallent la durada dels períodes càlids s'ha incrementat en 11 dies.

Marc Prohom mostra la projecció de temperatura fins al 2100

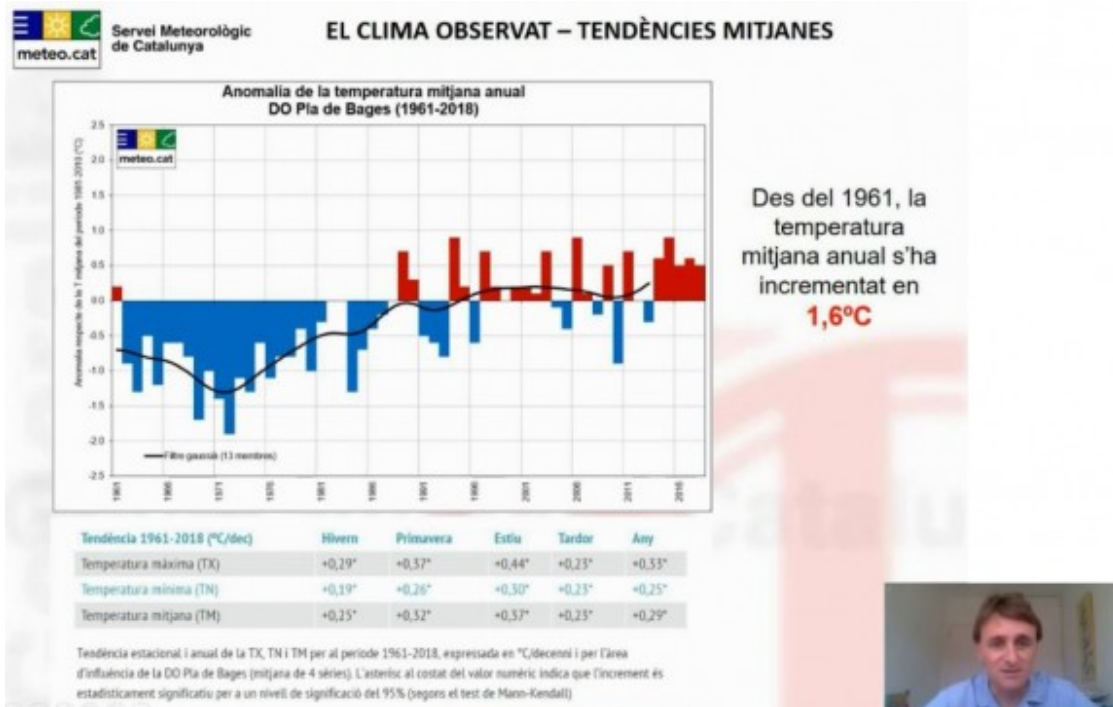
De cara al 2100, Prohom ha apuntat cap a dos possibles escenaris, en funció de si no s'adopten mesures o sí que se'n prenen seguint els acords de París del 2015, si bé avisa que les projeccions mostren un augment de temperatura independentment de l'escenari i models considerats. Ha situat la pujada de temperatura mitjana anual entre 4,1 °C i 1,3 °C, però en les conclusions de la seva presentació ha avisat que en el pitjor escenari els increments es podrien ser **"propers als 6 °C a finals del segle XXI"**. En relació amb la pluja, en el pitjor concreta que podria disminuir uns 100 litres per metre quadrat.

[despiece]

Què poden fer els viticultors

Per a la investigadora de l'IRTA Felicidad de Herralde, no hi ha dubte que **"el canvi global ja és aquí"**, i ha advertit d'algunes incerteses, com ara saber quan i on hi haurà fenòmens extrems, i d'efectes a la vinya, com canvis fenològics (avançament de la brotada, floració i la verema), l'increment de l'estrès hídric dels ceps, possibles canvis en aromes i color del raïm, o fins i tot en els cicles dels patògens. Davant d'això, ha repassat diverses de les estratègies que ja estan aplicant els viticultors per adaptar-se, com ara fer que el raïm no creixi tan a prop del terra o les podes tardanes.

Pel que fa a la iniciativa de desplaçar el cultiu a una altra zona també té riscos (com gelades i pedregades que poden incrementar les possibilitats de perdre producció) i no tothom ho podrà fer, i també s'ha referit al reg. **Ha avisat que en el futur podria ser una opció no viable a tot arreu perquè la vinya no és quelcom essencial per alimentar la població.** Presumiblement és un recurs que caldrà racionalitzar. Amb tot, al Pla de Bages ja s'estan fent els càlculs per determinar les necessitats hídriques que pot haver-hi en el futur.

Marc Prohom (SMC) explica els canvis en les temperatures a la DO Pla de Bages

El president de la DO, Joan Soler, s'ha referit a altres mesures per afrontar el canvi climàtic, com plantar varietats de cicle llarg que resisteixin millor la sequera, o baixar el nombre de ceps per hectàrea dels 4.000-5.000 als 3.000. No descarta si cal baixar a 2.000 com a Jumilla (Múrcia). En tot cas, ha considerat que **"no hi ha excusa" perquè els viticultors i cellers no facin tot allò que estigui a les seves mans per minimitzar-lo**. Durant la sessió, que ha moderat el coordinador de Viticultura de l'IRTA, Robert Savé, també ha sorgit la reflexió que en comptes de pensar en noves plantacions potser fóra convenient que el sector vitivinícola pensi a incrementar el valor de les existents perquè sigui viable, un debat recurrent davant de la crisi de preus del raïm que pateixen els viticultors, especialment els del cava.

[/despiece]